

kommuner betydelige frihedsgrader i fastlæggelsen af de enkelte velfærdsydelser både hvad angår mål og metoder.

Kommunalbestyrelser og amtsråd har dermed fået såvel den økonomiske som juridiske mulighed for at sikre en tilpasning af de offentlige velfærdsydelsers omfang og indhold til de lokale ønsker og behov. Det er med til at fremme rationelle løsninger og økonomisk ansvarlighed i den offentlige sektor. Kommunestyret skaber med andre ord mulighed for at tage hensyn til den lokale villighed til at betale for ydelserne via kommuneskatten.

Det kommunestyre, der blev etableret med kommunalreformen i 1970, rummer efter regeringens opfattelse nogle meget væsentlige fordele, som det gælder om at bevare. De kan sammenfattes i principperne om:

- nærhed i opgavevaretagelsen,
- bæredygtig og effektiv opgaveløsning, og
- sammenhæng mellem kompetence og økonomisk ansvar.

### 3. Ændrede vilkår for kommunestyret

I 1995 havde kommunalreformen 25 års jubilæum. Siden 1970 er der sket en samfundsmæssig udvikling, der betyder, at kommunestyret i dag fungerer under – på nogle punkter – væsentligt andre vilkår, end dengang grundlaget blev lagt. Her skal peges på fire forskellige udviklings-træk, som efter regeringens opfattelse gør det nødvendigt at overveje kommunestyrets indretning og funktionsmåde.

Det gælder for det første det folkelige engagement i kommunalpolitik. Kommunestyrets berettigelse bygger på det folkevalgte mandat, som kommunalbestyrelser og amtsråd har. Derfor er det vigtigt, at så mange som muligt deltager aktivt i kommunalpolitik. Betydningen heraf understreges af, at kommunerne og amtskommunerne i dag står for løsningen af langt flere opgaver, end det f.eks. var tilfældet før kommunalreformen. Set i dette lys er det bekymrende, at antallet af opstillede kandidater til kommunalvalgene inden for det sidste tiår er faldet med næsten en fjerdedel. Det har betydet, at der ved kommunalvalget i 1993 kun i gennemsnit var knapt fire kandidater pr. plads i kommunalbestyrelserne. Det må også give anledning til overvejelse, at valgdeltagelsen i en årrække har været vigende – selv om den ved det sidste kommunalvalg i 1993 igen nåede op over 70 pct, hvilket internationalt set er ganske højt.

Denne udvikling har fundet sted samtidig med, at mulighederne for brugerindflydelse er blevet øget. Der er i dag indført brugerbestyrelser på væsentlige kommunale serviceområder. Det gælder daginstitutioner, folkeskoler og gymnasier. Borgerne inddrages – og vil inddrages – i stadig større omfang i tilrettelæggelsen af de enkelte kommunale serviceydelser. Samtidig er valgmuligheder mellem forskellige offentlige tilbud – f.eks. på sygehusområdet – blevet mere udbredt. Resultatet er, at den lokale debat om varetagelsen af de kommunale/amtskommunale opgaver har ændret karakter.

For det andet er der siden kommunalreformen kommet en lang række nye opgaver til, som kommunerne og amtskommunerne har fået hovedansvaret for løsningen af. Nogle vigtige eksempler er beskyttelse af miljøet og danskundervisning af indvandrere og flygtninge. Andre kommunale opgaver som børnepasning og ældreomsorg har i takt med samfundets og befolkningens udvikling ændret afgørende karakter og omfang. Det har tilsammen betydet, at kommunerne og amtskommunerne i dag står for over halvdelen af de samlede offentlige udgifter og mere end to tredjedel af de offentlige serviceydelser.

Evnen til at løfte nye opgaver og til at tilpasse sig udviklingen er helt afgørende for vurderingen af kommunerne og amtskommunerne.

For det tredje drejer det sig om kommunernes og amtskommunernes samarbejder. Der har altid været en tradition for samarbejde i kommunerne og amtskommunerne. Kommunale fællesskaber og samarbejder er dermed et naturligt led i en fornuftig opgavevaretagelse – f.eks. inden for affaldsbortskaffelse og varmforsyning. Der har inden for de senere år været en tendens til, at der etableres flere kommunale fællesskaber og samarbejder for at løse de kommunale opgaver. Det er selvfølgelig, fordi kommuner og amtskommuner ser fordele ved at løse opgaver i fællesskab. Men denne udvikling giver også anledning til overvejelser om betydningen af det stigende antal samarbejder. Herunder for bevarelsen af den tætte sammenhæng mellem de folkevalgte og borgerne i den enkelte kommune.

Endelig for det fjerde handler det om det internationale samarbejde, der er inde i en stærk udvikling, som – direkte eller indirekte – påvirker kommunestyret og varetagelsen af de kommunale opgaver.